

פרשיות אחרות מות קדושים - התשפ"ו

ari.kahn@biu.ac.il

הרב ארי דוד קאהן

Shiur is sponsored by Rabbi Michael and Jeri Laxmeter
for the refuah shleimah of their granddaughter Avigayil Sara bat Shaina Ahrona

1. ויקרא פרק טז (פרשת אחרי מות)

(א) וידבר ה' אל-משה אחר מות שני בני אהרן בקרבנותם לפני-ה' וימתו: (ב) ויאמר ה' אל-משה דבר אל-אהרן אחיך ואל-יבא בכל-עצת אל-הקדש מבית לפרכת אל-פני הכפרת אשר על-הארון ולא ימות פי בעונן אראה על-הכפרת: (ג) בנזאת יבא אהרן אל-הקדש בפר בן-בקר לסטאת ואיל לעלה:... (ל) פני-ביום הנה יכפר עליכם לטהר אתכם מפל סטאתיכם לפני ה' תטהרו: (לא) שבת שבתון היא לכם ועניתם את-נפשתיכם חקת עולם: (לב) וכפר הכהן אשר-ימשח אתו ואשר ימלא את-ידו לכהן תחת אביו ולבש את-בגדי הכהן בגדי הקדש: (לג) וכפר את-מקדש הקדש ואת-אהל מועד ואת-המזבח יכפר ועל הכהנים ועל-כל-עם הקהל יכפר: (לד) והיתה-זאת לכם לחקת עולם לכפר על-בני ישראל מפל-סטאתם אחת בשנה ויעש כאשר צוה ה' את-משה: פ

2. שמות פרק יט (פרשת יתרו)

(ה) ועתה אם-שמעו תשמעו בקלי ושמרתם את-בריתי והייתם לי סגולה מפל-העמים פילי כל-הארץ: (ו) ואתם תהיו-לי ממלכת כהנים וגוי קדוש אלה הדברים אשר תדבר אל-בני ישראל:... (ט) ויאמר ה' אל-משה הנה אנכי בא אליך בעב הענן ובעבור ישמע העם בדברי עמך וגם-בך יאמינו לעולם ויגד משה את-דברי העם אליה: (י) ויאמר ה' אל-משה לך אל-העם וקדשתם היום ומחר וכבסו שמלתם: (יא) והיו נכנים ליום השלישי פיו ביום השלישי ירד ה' לעיני כל-העם על-הר סיני: (יב) והגבלת את-העם סביב לאמר השמרו לכם עלות בהר ונגע בקצהו פל-הנגע בהר מות יומת: (יג) לא-תגע בו יד פייסקול ויסקל או-ירה יירה אם-בהמה אם-איש לא יחיה במשח הילכל המה יעלו בהר: (יד) ויגד משה מן-ההר אל-העם ויקדשו את-העם וכבסו שמלתם: (טו) ויאמר אל-העם היו נכנים לשלשת ימים אלי-תגשו אלי-אשה:... (כא) ויאמר ה' אל-משה רד העד בעם פו-יהרסו אליה לראות ונפל ממנו רב: (כב) וגם הכהנים הנגשים אליה יתקדשו פו-יפרץ בהם ה': (כג) ויאמר משה אליה לא-יוכל העם לעלות אליה ואתה העדתה פנו לאמר הגבל את-ההר וקדשתו: (כד) ויאמר אליו ה' לך-רד ועלית אתה ואתה עמך והכהנים והעם אל-יהרסו לעלת אליה פו-יפרץ-בם:

3. ויקרא פרק יז פסוק ז - יא (פרשת אחרי מות)

(ז) ולא-יזבחו עוד את-זבחייהם לשעירם אשר הם זנים אחריהם חקת עולם תהיה-זאת להם לדורתם: (ח) ואלהם תאמר איש איש מבית ישראל ומן-הגור אשר-יגור בתוכם אשר-יעלה עלה או-זבח: (ט) ואל-פתח אהל מועד לא יביאנו לעשות אתו לה' ונגכת האיש שהיה מעמיו: (י) ואיש איש מבית ישראל ומן-הגור בתוכם אשר יאכל פל-דם ונתתי פני בנפש האכלת את-הדם והכרתי אתה מקרב עמך: (יא) פי נפש הבשר בדם הוא ואני נתתי לכם על-המזבח לכפר על-נפשתיכם פיי-הדם הוא בנפש יכפר:

4. ויקרא פרק יח (פרשת אחרי מות)

(ג) כמעשה ארץ-מצרים אשר ישבתם-בה לא תעשו וכמעשה ארץ-כנען אשר אני מביא אתכם שמה לא תעשו ובחוקתיכם לא תלכו: (ד) את-משפטי מעשו ואת-חוקתי תשמרו ללכת בהם אני ה' אלהיכם: (ה) ושמרתם את-חוקתי ואת-משפטי אשר יעשה אתם האדם וחי בהם אני ה': (ו) איש איש אל-פל-שאר בשרו לא תקרבו לגלות ערוה אני ה':... (כד) אל-תטמאו בכל-אלה כי בכל-אלה נטמאו הגוים אשר-אני משלח מפניכם: (כה) ותטמא הארץ ואפקד עונה עליה ותקא הארץ את-ישיביה: (כו) ושמרתם אתם את-חוקתי ואת-משפטי ולא תעשו מפל התועבת האלה האזרח והגור הגר בתוכם: (כז) פי את-פל-התועבת האל עשו אנשי-הארץ אשר לפניכם ותטמא הארץ: (כח) ולא-תקיא הארץ אתכם בטמאכם אתה כאשר קאה את-הגוי אשר לפניכם: (כט) פי כל-אשר יעשה מפל התועבת האלה ונכרתו הנפשות העשות מקרב עמם: (ל) ושמרתם את-משמרותי לבלתי עשות מחקות התועבת אשר נעשו לפניכם ולא תטמאו בהם אני ה' אלהיכם:

5. ויקרא פרק יט פסוק א - ד (פרשת קדושים)

(א) וידבר ה' אל-משה לאמר: (ב) דבר אל-כל-עדת בני-ישראל ואמרת אליהם קדשים תהיו פי קדוש אני ה' אלהיכם: (ג) איש אמו ואביו תיראו ואת-שבתתי תשמרו אני ה' אלהיכם: (ד) אל-תפנו אל-האילים ואלהי מסכה לא תעשו לכם אני ה' אלהיכם:

6. רש"י ויקרא פרק יט פסוק ב - ג (פרשת קדושים)

(ב) דבר אל כל עדת בני ישראל - מלמד שנאמרה פרשה זו בהקהל, מפני שרוב גופי תורה תלויין בה: קדושים תהיו - הווי פרושים מן העריות ומן העבירה, שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה, אשה זונה וחללה וגו' אני ה' מקדשכם, (ויקרא כא ז - ח) ולא יחלל זרעו אני ה' מקדשו (ויקרא כא טו) קדושים יהיו אשה זונה וחללה וגו' (ויקרא כא ו - ז):

7. חזקוני ויקרא פרק יט פסוק ב (פרשת קדושים)

(ב) דבר אל כל עדת בני ישראל מלמד שפרשה זו נאמרה בכנוס כעשרת הדברות ולמה לפי שכל הדברות כלולות בה, כאן אנכי וכאן אנכי ה' אלוקיכם, כאן לא יהיה לך וכאן אל תפנו אל האלילים, כאן לא תשא וכאן לא תשבעו בשמי, כאן זכור וכאן את שבתותי תשמורו, כאן כבד את אביך ואת אמך וכאן איש אמו ואביו, כאן לא תרצה וכאן לא תעמוד על דם רעד, כאן לא תנאף וכאן מות יומת הנואף והנואפת, כאן לא תגנוב וכאן לא תגנובו, כאן לא תענה ברעך וכאן לא תלך רכיל בעמך, כאן לא תחמוד וכאן לא תעשוק. ונסמכה פרשה זו לפרשת עריות שלא יהיו סבורים שבשביל שמירת עריות לבד יעמדו בארץ כי גם יש מצות אחרות שעליהם להתקיים בארץ. קדושים תהיו מכל אשר הזהרתי אתכם בסמוך.

8. רמב"ן ויקרא פרק יט פסוק ב (פרשת קדושים)

קדושים תהיו - הווי פרושים מן העריות ומן העבירה, שכל מקום שאתה מוצא גדר ערוה אתה מוצא קדושה, לשון רש"י. אבל בתורת כהנים (פרשה א ב) ראיתי סתם, פרושים תהיו. וכן שנו שם (שמיני פרק יב ג), והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני, כשם שאני קדוש כך אתם תהיו קדושים, כשם שאני פרוש כך אתם תהיו פרושים: ולפי דעתי אין הפרישות הזו לפרוש מן העריות כדברי הרב, אבל הפרישות היא המוזכרת בכל מקום בתלמוד, שבעליה נקראים פרושים: והענין כי התורה הזהירה בעריות ובמאכלים האסורים והתירה הביאה איש באשתו ואכילת הבשר והיין, א"כ ימצא בעל התאווה מקום להיות שטוף בזמת אשתו או נשיו הרבות, ולהיות בסובאי יין בזוללי בשר למו, וידבר כרצונו בכל הנבלות, שלא הוזכר איסור זה בתורה, והנה יהיה נבל ברשות התורה:

לפיכך בא הכתוב, אחרי שפרט האיסורים שאסר אותם לגמרי, וצוה בדבר כללי שנהיה פרושים מן המותרות. ימעט במשגל, כענין שאמרו (ברכות כב א) שלא יהיו תלמידי חכמים מצויין אצל נשותיהן כתרנגולין, ולא ישמש אלא כפי הצריך בקיום המצוה ממנו. ויקדש עצמו מן היין במיעוטו, כמו שקרא הכתוב (במדבר ו ה) הנזיר קדוש, ויזכור הרעות הנזכרות ממנו בתורה בנח ובלוט. וכן יפריש עצמו מן הטומאה, אף על פי שלא הוזהרנו ממנה בתורה, כענין שהזכירו (חגיגה יח ב) בגדי עם הארץ מדרס לפרושים, וכמו שנקרא הנזיר קדוש (במדבר ו ח) בשמרו מטומאת המת גם כן. וגם ישמור פיו ולשונו מהתגאל ברבוי האכילה הגסה ומן הדבור הנמאס, כענין שהזכיר הכתוב (ישעיה ט טז) וכל פה דובר נבלה, ויקדש עצמו בזה עד שיגיע לפרישות, כמה שאמרו על רבי חייא שלא שח שיחה בטלה מימיו:

באלו ובכיוצא בהן באה המצוה הזאת הכללית, אחרי שפרט כל העבירות שהן אסורות לגמרי, עד שיכנס בכלל זאת הצוואה הנקיות בידיו וגופו, כמו שאמרו (ברכות נג ב) והתקדשתם אלו מים ראשונים, והייתם קדושים אלו מים אחרונים, כי קדוש זה שמן ערב. כי אף על פי שאלו מצות מדבריהם, עיקר הכתוב בכיוצא בזה יזהיר, שנהיה נקיים וטהורים ופרושים מהמון בני אדם שהם מלכלכים עצמם במותרות ובכיעורים:

וזה דרך התורה לפרוט ולכלול בכיוצא בזה, כי אחרי אזהרת פרטי הדינין בכל משא ומתן שבין בני אדם, לא תגנוב ולא תגזול ולא תונו ושאר האזהרות, אמר בכלל ועשית הישר והטוב (דברים ו יח), שיכניס בעשה היושר וההשויה וכל לפנים משורת הדין לרצון חבריו, כאשר אפרש (שם) בהגיעי למקומו ברצון הקדוש ברוך הוא. וכן בענין השבת, אסר המלאכות בלאו והטרחים בעשה כללי שנאמר תשבות, ועוד אפרש זה (להלן כג כד) בע"ה:

וטעם הכתוב שאמר כי קדוש אני ה' אלהיכם - לומר שאנחנו נזכה לדבקה בו בהיותנו קדושים. והנה זה כענין הדבור הראשון בעשרת הדברות (שמות כ ב):

9. ויקרא פרק כ (פרשת קדושים)

(א) ונדבר ה' אל-משה לאמר: (ב) ואל-בני ישראל תאמר איש מבני ישראל ומן-הגור הגר בישראל אשר יתן מזרעו למלך מות יומת עם הארץ ירגמהו באבן: (ג) ואני אתן את-פני באיש ההוא והכרתי אתו מקרב עמו כי מזרעו נתן למלך למען טמא את-מקדשי ולתלל את-שם קדשי: (ד) ואם העלים יעלימו עם הארץ את-עיניהם מן-האיש ההוא

בתתו מזרעו למלך לבלתי המית אתו: (ה) ושמתי אני את-פני באיש ההוא ובמשפחתו והכרתי אתו ואת כל-הזנים אתריו לזנות אתרי המלך מקרב עמם: (ו) והנפש אשר תפנה אלהאבל ואלהידענים לזנת אחריהם ונתתי את-פני בנפש ההוא והכרתי אתו מקרב עמו: (ז) והתקדשתם והייתם קדשים כי אני ה' אלהיכם: (ח) ושמרתם את-חקתי ועשיתם אתם אני ה' מקדשכם: (ט) כִּי-איש איש אשר יקלל את-אביו ואת-אמו מות יומת אביו ואמו קלל דמיו בו: (י) ואיש אשר ינאף את-אשת איש אשר ינאף את-אשת רעהו מות-יומת הנאף והנאפֶת: (יא) ואיש אשר ישכב את-אשת אביו ערנות אביו גלה מות-יומתו שניהם דמיהם בם: (יב) ואיש אשר ישכב את-פלתו מות יומתו שניהם תכל עשו דמיהם בם: (יג) ואיש אשר ישכב את-זכר משכבי אשה תועבה עשו שניהם מות יומתו דמיהם בם: (יד) ואיש אשר יקח את-אשה ואת-אמה זמה הוא באש ישרפו אתו ואתהו ולא-תהנה זמה בתוכם: (טו) ואיש אשר יתן שכבתו בבהמה מות יומת ואת-הבהמה תהרגו: (טז) ואשה אשר תקרב אל-פל-בהמה לרבעה אמה והרגת את-האשה ואת-הבהמה מות יומתו דמיהם בם: (יז) ואיש אשר יקח את-אחיתו בת-אביו או בת-אמו וראה את-ערנותה והיא-תראה את-ערנותו תסד הוא ונכרתו לעיני בני עמם ערנות אחתו גלה עונו ישא: (יח) ואיש אשר ישכב את-אשה דנה וגלה את-ערנותה את-מקרה הערה והוא גלתה את-מקור דמיה ונכרתו שניהם מקרב עמם: (יט) וערנות אמות אמו ונאחות אביה לא תגלה כי את-שאר הערה עונם ישאו: (כ) ואיש אשר ישכב את-דלתו ערנות דלו גלה טטאם ישאו ערירים ימתו: (כא) ואיש אשר יקח את-אשת אחיו גדה הוא ערנות אחיו גלה ערירים יהיו: (כב) ושמרתם את-כל-חקתי ואת-כל-משפטי ועשיתם אתם ולא-תקיא אתכם הארץ אשר אני מביא אתכם שמה לשבת בה: (כג) ולא תלכו בחקת הגוי אשר אני משלח מפניכם כי את-פל-אלה עשו ואקח בם: (כד) ואמר לכם אתם תירשו את-אדמתם ואני אתגנה לכם לרשת אתה ארץ זבת חלב ודבש אני ה' אלהיכם אשר-הבדלתי אתכם מן-העמים: (כה) והבדלתם ביר-הבהמה הטהרה לטמאה וביר-העוף הטמא לטהר ולא-תשקצו את-נפשיתכם בבהמה ובעוף ובכל אשר תרמש האדמה אשר-הבדלתי לכם לטמא: (כו) והייתם לי קדשים כי קדוש אני ה' ואבדל אתכם מן-העמים להנות לי: (כז) ואיש או-אשה כיהיה בהם אוב או ידעני מות יומתו בראבן ורגמו אתם דמיהם בם: פ

10. ויקרא פרק יח פסוק יח - כב (פרשת אחרי מות)

(יח) ואשה אל-אחתה לא תקח לצרר לגלות ערנותה עליה בסניה: (יט) ואל-אשה בנדת טמאתה לא תקרב לגלות ערנותה: (כ) ואל-אשת עמיתך לא-תתן שכבתך לגרע לטמאה-בה: (כא) ומזרעך לא-תתן להעביר למלך ולא תחלל את-שם אלהיך אני ה': (כב) ואת זכר לא תשכב משכבי אשה תועבה הוא:

11. דברים פרק יח פסוק ט - יג (פרשת שופטים)

(ט) כי אתה בא אל-הארץ אשר-ה' אלהיך נתן לך לא-תלמד לעשות כתועבת הגוים ההם: (י) לא-ימצא בך מעביר בנו-יבתו באש קסם קסמים מעונן ומנחש ומכשף: (יא) וחבר חבר ושאל אוב וידעני ודרש אל-המתים: (יב) כִּי-תועבת ה' כל-עשה אלה ובגלל-התועבת האלה ה' אלהיך מוריש אותם מפניך: (יג) תמים תהיה עם ה' אלהיך:

12. ירמיהו פרק לב פסוק כו - מד

(כו) ויהי דבר-ה' אלי-ירמיהו לאמר: (כז) הנה אני ה' אלהי כל-בשר הממני יפלא פל-דבר: (כח) לכן פה אומר ה' הנני נתן את-העיר הזאת ביד הפשדים וביד נבוכדנאצר מלך-בבל ולכדה: (כט) ובאו הפשדים הנלחמים על-העיר הזאת והציתו את-העיר הזאת באש ושרפוה ואת הבתים אשר קטרו על-גגותיהם לבעל והסכו נסכים לאלהים אחרים למען הכעסני: (ל) כִּי-היו בני-ישראל ובני יהודה אף עשים הרע בעיני מנערתיהם כי בני-ישראל אף מכעסים אתי במעשה ידיהם נאם-ה': (לא) כִּי על-אפי ועל-חמתי הייתה לי העיר הזאת למן-היום אשר בנו אותה ועד היום הנה להסירה מעל פני: (לב) על פל-רעת בני-ישראל ובני יהודה אשר עשו להכעסני המה מלכיהם שריהם פהניהם ונביאיהם ואיש יהודה וישבי ירושלם: (לג) ויפנו אלי ערף ולא פנים ולמד אתם השכם ולמד ואיגם שמעים לקחת מוסר: (לד) וישמיו שקוציהם בבית אשר-נקרא-שמי עליו לטמאו: (לה) ויבנו את-במות הבעל אשרו בגיא בן-הנח להעביר את-בניהם ואת-בנותיהם למלך אשר לא-צויתים ולא עלתה עלי לבי לעשות התועבה הזאת למען החטיא את-יהודה: (לו) ועתה לבן פה-אמר ה' אלהי ישראל אל-העיר הזאת אשרו אתם אמרים נתנה ביד מלך-בבל בתרוב וברעב ובדבר: (לז) הנני מקבצם מפל-הארצות אשר הדחתים שם באפי ובחמתי ובקצף גדול והשבתיים אל-המקום הזה והשבתיים לבטח: (לח) והיו לי לעם ואני אהנה להם לאלהים: (לט) ונתתי להם לב אחז ונדרף אהד ליראה אותי כל-הימים לטוב להם ולבניהם אחריהם: (מ) וכרתי להם ברית עולם אשר לא-אשוב מאחריהם להיטיבי אותם ואת-יראתי אתן בלבכם לבלתי סור מעלי: (מא) וישפתי עליהם להטיב אותם ונטעתיים בארץ הזאת באמת בכל-לבי ובכל-נפשי: ס

13. יחזקאל פרק כג

(לח) עוד זאת עשו לי טמאו את מקדשי ביום ההוא ואת שבתותי חללו: (לט) ובשחתם את בניהם לגלוליהם ויבאו אל מקדשי ביום ההוא לחללו והנה כה עשו בתוך ביתי:

14. רמב"ן ויקרא פרק יח פסוק כא (פרשת אחרי מות)

למולך - ... כמו שכתוב בירמיהו (יט ב) ויצאת אל גיא בן הננום, ושם (פסוקים ד ה) כתיב ומלאו את המקום הזה דם נקיים ובנו את במות הבעל לשרוף את בניהם באש עולות לבעל אשר לא צויתי ולא דברתי ולא עלתה על לבי. ועוד כתיב (שם לב לה) ויבנו את במות הבעל אשר בגיא בן הננום להעביר את בניהם ואת בנותיהם למולך אשר לא צויתים ולא עלתה על לבי לעשות התועבה הזאת. אבל מפני ששני הפסוקים האלה בבמות הבעל ושניהם בגיא בן הננום והאזהרה בשניהם אשר לא צויתי ולא דברתי ולא עלתה על לבי, ושם במקום ההוא הטמא היה שם מולך כמו שכתוב ביאשיהו, נראה מכל זה שהיו שורפין את בניהם עולות למולך והוא הבעל, ושניהם לשון קרוב במלכות ואדנות. ואיננו בעל פעור ובעל זבוב, כי זה יקרא הבעל סתם כאשר יקרא המולך. אבל הזכיר בו הכתוב העברה, כי עיקר עבודתו בהעברה משתמשול בו האור, ותקרא שריפה כי ימותו שם, ולכך יקראו עולות: ... אבל יתכן שהיתה העבודה ההיא להם לקסום שוא, והיו מתנבאים בה כפי סכלותם, והם נביאי הבעל המקריבים לו הבנים והבנות ויראו להם חלומות שוא ומקסם כזב, ולכן תיחס התורה ענין המולך בענין הקסמים, כי בכאן (להלן כ ו) סמך אל הנפש אשר תפנה אל האובות ואל הידעונים, ובמשנה תורה כל הפרשה במתנבאים לדעת העתידות בשקר: והנה הזכיר הכתוב כי העברת הזרע למולך הוא חלול השם, ובפרשה האחרת (להלן כ ג) מוסיף למען טמא את מקדשי ולחלל את שם קדשי, ואולי טעמו, למען טמא את העם המקודש לשמי שצויתי (לעיל יא מד) והתקדשתם והייתם קדושים כי קדוש אני ה' מקדשכם. ולחלל את שם קדשי, בעברם על העבירה החמורה לפני, כי כן יאמר בעבירות החמורות, ואיש ואביו ילכו אל הנערה למען חלל את שם קדשי (עמוס ב ז). ויתכן שיאמר כן, מפני שהמקריב מזרעו למולך ואחר כן יבא אל מקדש ה' להקריב קרבן מטמא את המקדש, כי קרבנותיו טמאים ותועבה לשם, והוא עצמו טמא לעולם שנטמא ברעה שעשה, כמו שאמר באוב וידעוני לטמאה בהם (להלן יט לא), וכתיב ובגלוליהם טמאה (יחזקאל לו יח): והזכיר בו חלול השם, כי כאשר ישמעו הגוים שכבד את המולך בזרעו ויקריב מבהמתו קרבן לשם הוא חלול השם, וזהו שאמר הנביא (שם כג לז לח) וגם את בניהן אשר ילדו לי העבירו להם לאכלה, עוד זאת עשו לי טמאו את מקדשי ביום ההוא. ואמר (שם פסוק לט) ובשחתם את בניהם לגלוליהם ויבאו אל מקדשי ביום ההוא לחללו והנה כה עשו בתוך ביתי:

ועל דרך האמת ישראל זרע הקודש נולדים בבית ה', וזה טעם "אשר ילדו לי", והנה המקריב אותו למולך מטמא מקדשו ומחלל שמו הגדול, כלשון ולא יחלל זרעו בעמיו (להלן כא טו). ולכך אמר בו, ואני אתן את פני באיש ההוא (שם כ ג), ושמתי אני את פני באיש ההוא (שם פסוק ה), והמשכיל יבין:

15. תלמוד בבלי מסכת תענית דף ד עמוד א

והיינו דקאמר להו נביא לישראל: הצרי אין בגלעד אם רופא אין שם. וכתיב אשר לא צויתי ולא דברתי ולא עלתה על לבי. אשר לא צויתי - זה בנו של מישע מלך מואב, שנאמר ויקח את בנו הבכור אשר ימלך תחתיו ויעלהו עלה, ולא דברתי - זה יפתח, ולא עלתה על לבי - זה יצחק בן אברהם. אמר רבי ברכיה: אף כנסת ישראל שאלה שלא כהוגן, והקדוש ברוך הוא השיבה כהוגן, שנאמר ונדעה נרדפה לדעת את ה' כשחר נכון מצאו ויבוא כגשם לנו. אמר לה הקדוש ברוך הוא: בתי, את שואלת דבר שפעמים מתבקש ופעמים אינו מתבקש, אבל אני אהיה לך דבר המתבקש לעולם, שנאמר אהיה כטל לישראל. ועוד שאלה שלא כהוגן, אמרה לפניו: רבוננו של עולם, שימני כחותם על זרועך. אמר לה הקדוש ברוך הוא: בתי, את שואלת דבר שפעמים נראה ופעמים אינו נראה, אבל אני אעשה לך דבר שנראה לעולם, שנאמר הן על כפים חקתיך.

16. תלמוד בבלי מסכת ברכות דף לה עמוד ב

אמר רבי חנינא בר פפא: כל הנהגה מן העולם הזה בלא ברכה כאילו גוזל להקדוש ברוך הוא וכנסת ישראל, שנאמר: גוזל אביו ואמו ואומר אין פשע חבר הוא לאיש משחית; ואין אביו אלא הקדוש ברוך הוא, שנאמר הלא הוא אביך קנך; ואין אמו אלא כנסת ישראל, שנאמר: שמע בני מוסר אביך ואל תטוש תורת אמן. מאי חבר הוא לאיש משחית? אמר רבי חנינא בר פפא: חבר הוא לירבעם בן נבט שהשחית את ישראל לאביהם שבשמים.

17. רש"י מסכת ברכות דף לה עמוד ב ד"ה גוזל להקדוש

גוזל להקדוש ברוך הוא - את ברכתו.

18. חדושי הרשב"א - פירושי ההגדות מסכת ברכות דף לה עמוד ב

אמר ר' חנינא בר פפא כל הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה כאילו גוזל הקדוש ברוך הוא וכנסת ישראל שנאמר גוזל אביו ואמו ואומר אין פשע חבר הוא לאיש משחית. ואין אביו אלא הקדוש ברוך הוא שנאמר הלא הוא אביך קנך, ואין אמו אלא כנסת ישראל שנאמר ואל תטוש תורת אמך, מאי חבר הוא לאיש משחית. אמר ר' חנינא בר פפא חבר הוא לירבעם בן נבט שהשחית את ישראל לאביהם שבשמים.

יש בזה סוד נסתר והוא סוד הברכות. ונגלהו שהמברך על הפירות או על אחת מהנאות העולם כבר הסכים בדעתו שהוא יתברך אשר מברכו על הנאותיו הוא המשגיח והוא המנהיג את הכל והוא סיבת הכל, שאף על פי שהגלגלים בסיבתם והארץ בטבעה מצמיחים ומגדלים, אין כוחם מצידם רק מצד השפע הנשפע עליהם מן הסיבה הראשונה המשגיח בכל ב"ה, היפך מאמר האומרים אלכה אחרי מאהבי נותני לחמי ומימי צמרי ופשתי שמני ושקויי, שהיו נותנים כל הסיבות לגלגלים הפועלים לארץ בטבעם ולרוחניים שהם נפש להם ושוללים הכל ממנו יתברך, ועל כן נקרא מי שאינו מברך "גוזל אביו", שה"אב" רמז לסיבה הראשונה כמו שהאב סיבה לבן, וגוזל אותו, ששולל ממנו ההשגחה וההנהגה ממעשה התחתונים. ומי שנוהג כן גורם למניעת הטובות מן האומה, כמאמר הנביא לנותני הכוחות לרוחניים: לכן אשוב ולקחתי דגני בעתו ותירושי במועדו, מידה כנגד מידה, מי שאינו מכיר בטובות המטיב ראוי שימנע ממנו המטיב את טובתו, ונמצא משחית אומתו כענין שהשחית ירבעם טובתן של ישראל בהשחיתו אותם לאביהם שבשמים אשר קצץ בניטעות. ואף על פי שהנהנה ואינו מברך אינו אלא יחיד, הוא משחית את האומה לבדו ומונע הטוב מהם, שכבר ידעת מאמרם ז"ל שהאדם נידון אחר רובו והעולם נידון אחר רובו, ומכאן אמרו כל העושה מצוה אחת יתירה על זכויותיו אשריו שהכריע עצמו ואת העולם כולו לכף זכות.

19. רמב"ן ויקרא פרק כ (פרשת קדושים)

(ג) למען טמא את מקדשי - לשון רש"י, את כנסת ישראל שהיא מקודשת לי. וכבר רמזתי זה (לעיל יח כא) איך **טמא כנסת ישראל** שהיא **מקודשת לשמו הגדול** באיש אחד אשר יחטא. וכבר רמזו זה במדרשם, שאמרו (ברכות לה ב) **כל הנהנה מן העולם הזה בלא ברכה כאילו גזל להקב"ה וכנסת ישראל**, שנאמר (משלי כח כד) **גוזל אביו ואמו וגו'**, אין אביו אלא הקדוש ברוך הוא ואין אמו אלא כנסת ישראל, חבר הוא לאיש משחית, חבר הוא לירבעם בן נבט שהחטיא את ישראל לאביהם שבשמים. **כי החפץ ביצירה שיברכו עליה לשמו הגדול**, משם יהיה קיום העולם, ואם לאו יתעלה בשמו הגדול ומסתלקת השכינה מישראל, **וכל שכן כשיקריב הפרי למולך שהוא מתעב את גאון יעקב ומשכנו:** וזה טעם עם הארץ ירגמוהו באבן (פסוק ב). כי לא אמר מות יומת באבן ירגמו אותו כאשר אמר בכולן, אלא הזכיר עם הארץ, לומר שכל אנשי הארץ כל ישראל חייבין להקדים ולסקלו, כי לכולם יזיק, **כי גורם לשכינה שתסתלק מישראל**. לכך תרגם אונקלוס עמא בית ישראל, כי "הארץ" ירמוז לכל ארץ ישראל, לא לארץ אשר העובד יושב בה. וכענין כי לי הארץ (להלן כה כג): **ועוד תוכל להבין סודו, ממה שהזכיר הכתוב בכרת המולך ואני אתן את פני באיש ההוא, וכן ושמתי אני את פני (פסוק ה), כי שמי הגדול והנורא יכרית אותו, ולא הזכיר בכרת אוב וידעוני מלת "אני" ולא בשום כרת אחר, וכבר הודעתי טעם זה לכל מבין:**

(ט) וטעם כי איש איש אשר יקלל את אביו ואת אמו - יחזור לראש הפרשה שאמר איש אמו ואביו תיראו. ואמר כאן כי איש איש אשר לא ישמע (וכו') [בקולי] ומקלל אביו ואמו מות יומת. ועל דרך האמת, בעבור שאמר (פסוק ז) **והתקדשתם והייתם קדושים כי אני ה' אלהיכם**, ואמר (בפסוק ח) **אני ה' מקדשכם, כי השם הנכבד הוא המקדש אותנו, כי הוא אבינו וגואלנו מעולם הוא שמו, אם כן המקלל את המשתתפין ביצירה חייב מיתה. וזה טעם משפט הנואף והנואפת אשר סמך לכאן והקדימו לכל העריות, וכבר רמזתי זה למעלה (שמות כ יג):**

והזכיר הכתוב קצת העריות לחייב בהם מיתה, והן אשת איש ואשת אב והכלה והזכר ואשה ואמה, והוא הדין אשה ובתה ובת בתה, כי הזכיר קצת שאר האשה והוא הדין לכל הנזכרים שם באזהרה, וכל שכן שאר עצמו בת בנו ובת בתו הנזכרים, ואין צריך לומר בתו. ובכל זה עוד מדרשים לחייב אותן. וכן הזכיר חיוב הרביעה במיתה. וחזר והזכיר כרת אחר בנדה, לחייבו בהעראה בלא גמר ביאה, הוא שאמר את מקורה הערה (פסוק יח), וכן באחות אם ואחות אב כי את שארו הערה (פסוק יט). והזכיר דודתו וכן אשת אחיו (פסוקים כ כא), לחייבם בערירות בין שלא היו לו בנים או היו לו. והכרת הבא באחותו (פסוק יז) הוא מיותר, ונדרש לרבותינו (מכות יד א) למה יצא כרת באחותו וכו':

ועל דרך הפשט, הוסיף בכרת "לעיני בני עמם" (פסוק יז), לומר שתמות בנוער נפשם, בענין שיראו ויבינו וישכילו יחד כי יד ה' עשתה זאת וקדוש ישראל גזרה. וטעם עונו ישא, שיהיה החטא ההוא דבק בו, מן העת ההיא מעשיו לא יצליחו

ורבצה בו האלה, כי יכהו השם בתחלואים רעים עד השמידו בכרת, כענין שאמרו (שבת לג א) סימן לעבירה הדרוקן. ולא הוצרך להזכיר חייבי הכרת האחרים כגון אמו ואחות אשה, שכבר למדנו מן הנזכרים כל הצריך:

(יז) ואיש אשר יקח את אחת - ... וטעם חסד הוא - על דעת המפרשים חרפה, כי האנשים כולם בטבעם יהיה להם בושות בחטא המכוער הזה. והוא כלשון ארמית, שתרגם אונקלוס כי חרפה היא לנו (בראשית לד יד) ארי חסודא היא, ויונתן תרגם ושמתיה חרפה (ש"א יא ב) חיסודא. ובלשון חכמים מפני שחסדו ברבים, וכן פן יחסדך שומע (משלי כה י) יעשה לך חרפה בגלותך סוד אחר: ... והנכון בעיני במלת "חסד" שהוא כמשמעו, וכן דעת רבותינו ז"ל (ירושלמי יבמות פי"א ה"א). יאמר כי שאר האחים חסד הוא ואין ראויין לגלוי ערוה, כי בקרובים יזכיר טעם מפני שאר הפשר, ובאחים יזכיר החסד אשר ביניהם. ויהיה "איש" מושך עצמו ואחר עמו. או הוא כדרך ואני תפלה (תהלים קט ד), כי חמודות אתה (דניאל ט כג), הנני אליך זדון (ירמיה נ לא), שיחסר מהן מלת איש, או שיכנה האיש בתארו, יאמר ואיש אשר יקח את אחותו וראה את ערותה איש חסד הוא ונכרתו כי ערות אחותו גלה עונו ישא. הזכיר כי היה ראוי להיותו גומל נפשו איש חסד, והוא עוכר שארו אכזרי. כי היה ראוי שיעשה עמה החסד שיעשו האחים להשיאה לבעל והוא פוגם ועוכר אותה, והכתוב יתלה הסרחון בזכר כמו ערות אחיו גלה ערירים יהיו (פסוק כא):

וכן על דעתי פן יחסדך שומע, יסיר ממך כל חסד, שלא שמרת חסדך את רעך שמסר לך סודו, כמלת לדשנו (שמות כז ג) ובכל תבואתי תשרש (איוב לא יב), וכיוצא בהן. כי רחוק הוא אצלי להיות מלת חסד בלשון הקודש משמש בהפוכים האלה, והכתובים משבחים ומתפללים במלת חסד. אבל חיסודא בלשון ארמית לשון אחרת, וגם אותו הלשון מבדיל ביניהם, זה מתורגם חסדא וזה מתורגם חיסודא:

וכתב רבינו חננאל, כי חסד לאמים חטאת (משלי יד לד) לשון חרפה. ולפי דעתי, גם זה לשון תהפוכות. כי צדקה וחסד נזכרים בפסוק ההוא, והם האחים התאומים הנזכרים בכל מקום, כמו רודף צדקה וחסד (שם כא כא). אני ה' עושה חסד ומשפט וצדקה בארץ (ירמיה ט כג):

אבל פשט הכתוב על דעתי, צדקה תרומם גוי כאשר יעשה, וחסד לאמים חטאת כאשר לא יעשהו, יאמר כי בצדקה ובחסד רוממות כל גוי ומכשולם. או יאמר, צדקה תרומם הגוי המיוחד שיעשנה, ולאמים רבים חוטאים בחסד ואינם עושים אותו. ודמיון הפסוק הזה הוא סמוך לו (משלי יד לג) בלב נבון תנוח חכמה ובקרוב כסילים תודע, שפירושו תודע שאינה בקרבם, כי כל רואיהם יכירום במעשיהם כי כסילים הם ואין בהם תבונה, והם שניהם בשלילות הענין:

20. בראשית פרק א פסוק כז - כט (פרשת בראשית)

(כז) וַיִּבְרָא אֱלֹהִים אֶת־הָאָדָם בְּצֶלְמֹו בְּצֶלְמֵ אֱלֹהִים בָּרָא אֹתֹו זָכָר וּנְקֵבָה בָּרָא אֹתָם: (כח) וַיִּבְרָךְ אֹתָם אֱלֹהִים וַיֹּאמֶר לָהֶם אֱלֹהִים פְּרוּ וּרְבוּ וּמְלֵאוּ אֶת־הָאָרֶץ וּכְבַשְׁתֶּהּ וּרְדוּ בָדָגַת הַיָּם וּבְעוֹף הַשָּׁמַיִם וּבְכָל־חַיַּת הָרֶמֶשׂת עַל־הָאָרֶץ:

21. רש"י ויקרא פרק כ פסוק ה - ז (פרשת קדושים)

(ה) לזנות אחרי המלך - לרבות שאר עבודה זרה שעבדה בכך, ואפילו אין זו עבודתה:

(ז) והתקדשתם - זו פרישות עבודה זרה:

(כו) ואבדל אתכם מן העמים להיות לי - אם אתם מובדלים מהם הרי אתם שלי, ואם לאו הרי אתם של נבוכדנצר וחביריו. רבי אלעזר בן עזריה אומר מנין שלא יאמר אדם נפשי קצה בבשר חזיר, אי אפשר ללבוש כלאים, אבל יאמר אפשר, ומה אעשה ואבי שבשמים גזר עלי, תלמוד לומר ואבדיל אתכם מן העמים להיות לי, שתהא הבדלתכם מהם לשמי, פורש מן העבירה ומקבל עליו עול מלכות שמים:

22. ויקרא פרק י פסוק ח - יא (פרשת שמיני)

(ח) וַיִּבְרָךְ ה' אֱלֹהֵינוּ לְאָמֵר: (ט) גֵּן וְשָׂרָר אֶל־תִּשְׁתּוּ אֶתְהוּ וּבְגִידֵי אֹתָם בְּבָאֲכֶם אֶל־אֶהָל מוֹעֵד וְלֹא תִמְתּוּ חֲקַת עוֹלָם לְדוֹרֹתֵיכֶם: (י) וְלִהְבִּדִיל בֵּין הַקָּדֹשׁ וּבֵין הַחֵל וּבֵין הַטָּמֵא וּבֵין הַטָּהוֹר: (יא) וְלִהְוֹרֹת אֶת־בְּגֵי יִשְׂרָאֵל אֶת כָּל־הַחֲקִים אֲשֶׁר דָּבָר ה' אֱלֹהֵיכֶם בְּיַד־מִשְׁחָה: פ

23. ויקרא פרק יא פסוק מד - מז (פרשת שמיני)

(מד) כִּי אָנֹכִי ה' אֱלֹהֵיכֶם וְהִתְקַדַּשְׁתֶּם וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים כִּי קָדוֹשׁ אָנֹכִי וְלֹא תִטְמְאוּ אֶת־נַפְשֵׁיכֶם בְּכָל־הַשָּׂרֵץ הָרָמֵשׂ עַל־הָאָרֶץ: (מה) כִּי אָנֹכִי ה' הַמַּעֲלֶה אֶתְכֶם מֵאֶרֶץ מִצְרַיִם לְהֵנִת לְכֶם לְאֱלֹהִים וְהִיִּיתֶם קְדוֹשִׁים כִּי קָדוֹשׁ אָנֹכִי: (מו) זֹאת תוֹרַת הַבְּהֵמָה וְהָעוֹף וְכָל־נֶפֶשׁ הַחַיָּה הָרֹמֶשֶׂת בָּמִים וְכָל־נֶפֶשׁ הַשָּׂרֵצַת עַל־הָאָרֶץ: (מז) לְהַבְדִּיל בֵּין הַטָּמֵא וּבֵין הַטָּהוֹר וּבֵין הַקֹּדֶשׁ וּבֵין הַנְּאֻלָּת וּבֵין הַחַיָּה אֲשֶׁר לֹא תִאָּכַל: פ